

Bygging av snøhule og kantgrop

Bjørn Hafskjold og Ivar Moen, 1.2.2015

Denne beskrivelsen bygger på følgende artikler:

«Slik graver du en snøhule for planlagt overnatting»,

http://www2.turistforeningen.no/article.php?fo_id=2714&ar_id=6284

og

«Kantgrop»

<http://ut.no/artikkel/1.7974679>

samt en del egen erfaring.

Hensikten med kurset er å lære hvordan en kan bygge ly i snø for en planlagt overnatting. Dersom en skal bygge et nødly i en situasjon som ikke er planlagt, må en som regel improvisere. Det kan da være betryggende å ha med seg en erfaring fra en trygg situasjon. Hvis en planlegger bra og har godt utstyr, er det ikke nødvendigvis en kald opplevelse å overnatte i snøhule. Faktisk kan det være ganske idyllisk og behagelig.

Det viktigste er å tenke på er sikkerhet. I dette kurset er det snakk om en planlagt bygging og evt. overnatting. Vi har med oss det utstyret og den provianten som er hensiktsmessig. Dessuten vil det være rimelig avstand til hytta. Vi må allikevel tenke på kulda og fare for frostskafer, rasfare, fare for å snø ned, oksygenmangel, ubehag og hjemlengsel. Alle disse faremomentene vil vi vurdere fortløpende og eliminere. På forhånd har vi vurdert om snøforholdene er gode nok. Snøen skal ikke være for løs slik at den er rasfarlig, den skal ikke være for hard til å grave i, vi må ha med varme klær, osv.

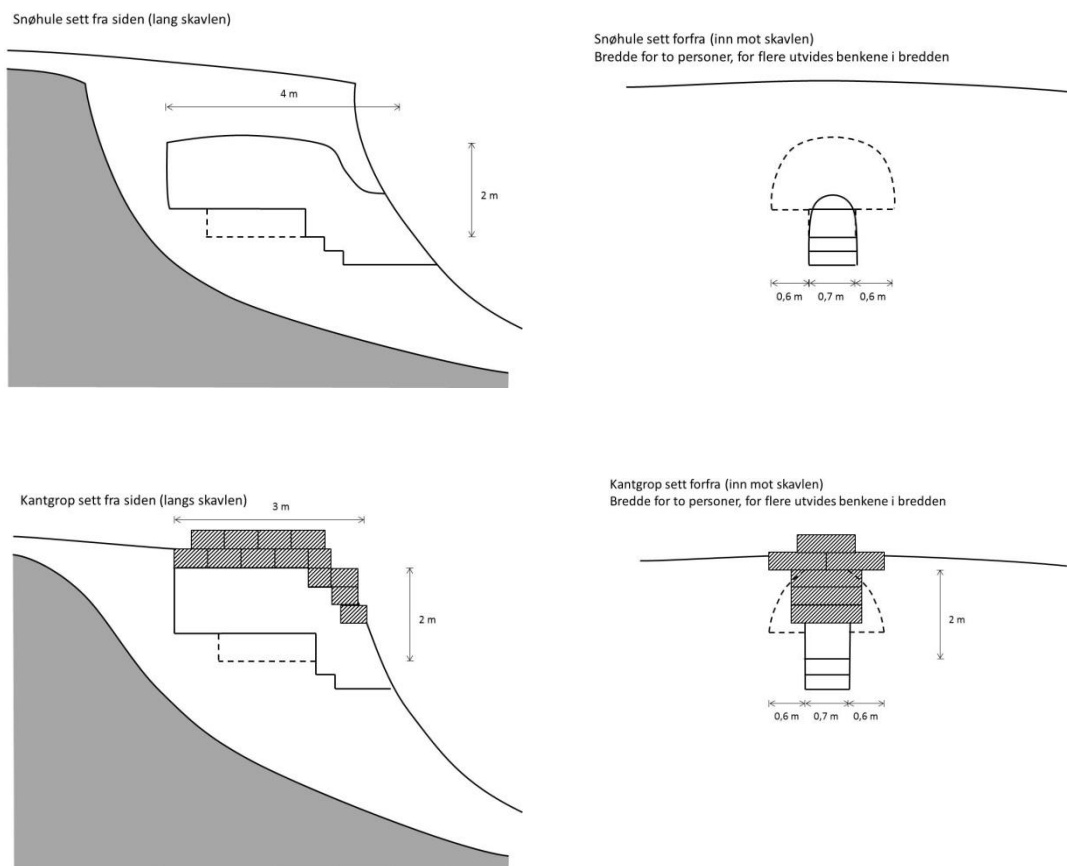
Første regel ved snøhulebygging og –overnatting er å holde seg tørr. Hvis en blir våt, blir en også fort kald. Turen til snøskavlen (byggestedet) må derfor gås i rolig tempo. Under graving er det vanskelig å unngå kontakt med snø, derfor er det lurt å ha med seg en liten klesbørste som kan brukes til å feie snø av klærne. Det er også lurt å bruke skalljakke og -bukse som snøen ikke fester seg til. Gravingen må foregå i rolig tempo, slik at en ikke blir svett. Under gravingen er det trangt om plassen, bare en eller to kan grave samtidig, selv om hulen er for flere personer. Derfor kan det bli mye venting. Da trenger en varme klær. For ei kantgrop kan flere grave samtidig.

På forhånd har vi funnet en passende snøskavl med fast og fin snø. Hvis det ikke finnes, må kurset avlyses. Snøhule krever en større skavl enn kantgrop. Det må være nok snø over hula til en taktykkelse på en halv meter eller mer. For ei kantgrop er snødybden mindre kritisk, vegger kan evt. bygges opp slik at det blir god takhøyde. Takhøyden bør være slik at en kan stå behagelig oppreist inne i hula uten å komme i kontakt med taket. Overkant på inngangen bør ligge lavere enn sengebenedene slik at den varmeste luften holder seg innendørs. Ideell temperatur i hula er 0 °C, men ved koking kan det bli varmere. Da blir tak og vegger våte og det blir vanskeligere å holde seg tørr. I taket bør det ikke være kanter som det kan dryppe fra, derfor må tak og vegger være rundt buet.

Inngangen til hula/kantgropa må ligge litt opp i skavlen. Det er mye snø som skal ut, og dersom det er noen meter skråning nedenfor inngangen, blir det lettere å kvitte seg med

snø som graves ut. For kantgropa er det mindre kritisk, da kan noe av snøen legges opp på sidene. Dersom inngangen ligger lavere enn benkene i hula/kantgropa, er det ikke nødvendig å legge blokker foran åpningen om natta, men blokker vil gjøre det noe lunere dersom det blåser. Uansett må ikke åpningen lukkes helt, det er nødvendig med luft inne i hula, særlig når en skal koke mat. For kantgropa er det nødvendig å lage blokker til taket, derfor må en ha med snøseg eller stikksag til å skjære ut blokker med.

Figurene nedenfor viser skisser av hule og kantgropa med typiske mål for to personer.

Det tar 3-4 timer for to personer å grave ei god og trygg snøhule, litt kortere tid for ei kantgropa.

Når hula er ferdig kan en installere seg med liggeunderlag, sovepose og kokeapparat. Et godt liggeunderlag er viktig for å holde varmen.

Hvis en ikke vil gå en skitur, er det ikke stort annet å gjøre enn å ligge i soveposen og holde varmen og prate. Husk at mye kroppsvarme tapes fra hodet, så ta med ei lue du kan ha på om natta for å unngå å fryse. Soveposen behøver ikke være av ekspedisjonstypen, en god vår-/høstpose holder. Ta med overtrekk til soveposen hvis du har, det gjør det lettere å holde soveposen tørr. En stor papirsekk fungerer utmerket som overtrekk. Du kan bruke ryggsekken som overtrekk for fotenden av soveposen. Det er lurt å ha med noe smågodt å spise på mens en ligger i posen. For å sove godt, er det lurt å ha med ei varm lue og varme sokker. Hvis du har dunsokker, er det ypperlig for å holde føttene varme.

Når du er inne i hula/kantgropa, må du ta på varme og tørre klær hvis de du har på har blitt fuktige. Det er ikke lett å skifte klær inne i ei snøhule, så det beste er å holde seg tørr og varm hele tiden. For å holde klærne tørre om natta mens du ligger i soveposen, kan du legge dem inne i soveposen eller mellom soveposen og overtrekksposen. Ikke la dem ligge på snøen, da blir de kalde og våte. Støvlene kan du legge i en solid papirpose (ikke plast) som du legger ned i enden på soveposen. For å unngå å bli kald på fingrene mens du holder på med matlaging o.l., er det lurt å ha på et par tynne vanter.

Stearinlys gir fint lys i hula om kvelden.

Vann lages ved å smelte snø. Det er lurt å ha med ei plate å sette kokeapparatet på for at det ikke skal smelte seg ned i snøen. Kokeapparat med gass som brensel fungerer, men gir ikke mye varme ved 0 °C. Et godt alternativ er rødsprit som brensel. Parafin gir lett søl og dårlig luft i hula og frarådes.

Maten bør være enkel å tilberede, f.eks. Real turmat til middag og frokost. En kan også ha med niste for første måltid og en termos med varm drikke i sekken, da slipper en å smelte snø mens en holder på med gravingen.

Slik gjør du for selve gravingen av ei snøhule:

1. Finn en skalv med fast, men ikke for hard snø. Skavlen må ligge i et rassikkert område og den bør være minst fem meter høy. Under skavlen bør det være et fall slik at snø som graves ut lett kan fjernes.
2. Bestem hvor åpningen skal være og hvor høy den skal være, slik at en kan gå inn uten å måtte krabbe. Åpningen bør ligge minst fire meter under toppen av skavlen.
3. Dersom du har muligheten, kan du lage et par store snøblokker som kan brukes til å lukke inngangen med.
4. Grav først rett inn ca. en meter, deretter på skrå oppover samtidig som du lager trapp. Stigning omtrent som i ei vanlig trapp. Når du har gravd så langt inn at gulvet er på nivå med overkant av inngangen, begynner gravingen av selve hula. Grav ut snø i sidene slik at du lager liggebenker ca. i knehøyde over gulvet. Liggebenkene bør være i vater, men gjerne som en svakt buet krybbe slik at du verken sklir ut eller inntil veggen sideveis.
5. Ved hodeenden, som er lengst vekk fra inngangen, graver du ikke ut gulvet, men lar det bli igjen en benk du kan bruke til oppbevaring av småting og kokeapparat.
6. Taket viktig, det skal være jevnt buet og uten dryppsteder.

Slik gjør du for gravingen av ei kantgrop:

1. Finn en skalv med fast, men ikke for hard snø. Skavlen må ligge i et rassikkert område og den bør være minst to meter høy. Det er fint om det under skavlen er et fall slik at snø som graves ut lett kan fjernes, men det er ikke så kritisk som for ei snøhule. Kantgrop kan også graves i en mindre skavl, men da blir det mer arbeid med å bygge tak og vegger.
2. Start med å grave ei grav ca. tre meter lang og ca 70 cm bred med den ene enden ut i det fri ved kanten på skavlen. Gropa kan også ligge parallelt med kanten på skavlen, ca

to meter inn fra kanten. Lengden på gropa kan da bestemmes ut fra hvor mange som skal ligge i gropa.

3. For ei kantgrop er det viktig at du kan lage solide snøblokker for taket. Du bør derfor ha med ei snøsag eller stikksag. Snøen må derfor være fast nok til å lage blokker på ca, 25×25×100 cm³. Eventuelt kan bakparten av ei ski brukes i nødsfall.
4. Gropa graves først rett ned til en dybde på ca to meter. Deretter graver du ut veggene slik at sidevegger og hode-ende skråner jevnt til ca 60 cm bredde i knehøyde over gulvet. Liggebenkene bør være i vater, gjerne som en svakt buet krybbe slik at du verken sklir ut eller inntil veggen sideveis.
5. Ved hodeenden, som er lengst vekk fra inngangen, graver du ikke ut gulvet, men lar det bli igjen en benk du kan bruke til oppbevaring av småting og kokeapparat.
6. Til slutt graver du ut trapp ned til inngangen, legger snøblokker over tak og inngang og glatter slik at du ikke får dryppkanter.

Huskeliste:

Klær	Mat	Utstyr
Dunsokker	Frokost (Real)	Fyrstikker
Fotposer	Godteri	Gass eller rødsprit
Lue, votter	Middag (Real)	Hodelykt
Nattlue	Niste (for lunsj første dag)	Kamera
Tynne vanter	Te, kaffe, e.l.	Kjele
Varmt tøyshift	Termos med varm drikke	Klesbørste
Yttertøy		Kokeapparat
		Kopp
		Liggeunderlag
		Lommekniv
		Overtrekkspose
		Papirpose til støvler
		Plate for kokeapparatet
		Ryggsekk
		Skje
		Snøsag
		Sovepose
		Spade
		Stearinlys
		Søkestang